

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

УДК 378.093.5.011.3-051:37-056.264(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.1>**В. В. Апухтіна**викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти
Запорізького національного університету

СТАН РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджується підготовка майбутніх логопедів в Україні рівні бакалаврського та магістерських рівнів. Описані фактори впливу на стан розвитку спеціальної освіти в Україні та актуальності підготовки фахівців-логопедів, серед яких соціальний, політичний, демографічний, культурний, економічний. Охарактеризовані нормативно-правова база забезпечення вищої освіти логопедів в Україні та документи, що визначають пріоритетні напрямки внутрішньої державної політики щодо розвитку освітніх процесів. Розглянуті різні аспекти, включаючи популярність спеціальності «Логопедія» серед абітурієнтів та потребу у фахівцях зі спеціальної освіти. Встановлено потребу у практичній орієнтації у підготовці логопедів із зазначення вагомості організації навчальних та виробничих практик у відповідних закладах. Проаналізовано стан закладів вищої освіти, які надають підготовку за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» зі спеціалізацією Логопедія під час вступної компанії 2022 року. Визначено сутність освітніх кваліфікацій «логопед», «вчитель-логопед» та «асистент вчителя-логопеда». Звернено увагу на сфери працевлаштування випускників освітніх програм за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, логопедія. Наголошено на важливості розвитку педагогічної освіти, зокрема на інтеграції у європейський та світовий простір, покращенні управління освітою, доступності педагогічної вищої освіти та професійному розвитку спеціально-педагогічних працівників. Обговорено міжнародні ініціативи, такі як підхід TUNING та проєкт NetQues, спрямовані на уніфікацію підготовки педагогів і покращення якості освіти. Підкреслено важливість компетентного підходу, залучення стейкхолдерів, міждисциплінарного підходу та використання сучасних технологій у підготовці логопедів. Сформульовані рекомендації щодо організації підготовки майбутніх логопедів в Україні. Подальше опрацювання теми педагогічної освіти та підготовки педагогічних працівників є надважливим для досягнення високих стандартів якості освіти. Врахування світових тенденцій, суспільних запитів та рекомендацій міжнародних організацій дозволить уніфікувати підходи до підготовки логопедів, сприятиме вдосконаленню освітніх програм, а також забезпечить оптимальне використання сучасних принципів реформування освіти.

Ключові слова: підготовка логопедів, майбутні логопеди, спеціальна освіта, готовність, логопед, вчитель-логопед, асистент вчителя-логопеда, тенденції розвитку освіти.

Постановка проблеми. При розгляді багатofакторного контексту розвитку суспільства України, неодмінно постає питання забезпечення потреб та вирішення спектру проблем населення у короткотривалій довготривалій перспективі. Наразі важливими питаннями українського суспільства неодмінно є освіта, охорона здоров'я, соціальний захист. Даний контекст набув ще більшого ускладнення через події останніх років. Пандемія коронавірусної інфекції COVID-19, самоізоляція та карантинні заходи, дистанційна форма навчання та наслідки цих явищ мали вплив на різноманітні аспекти якості життя українського населення. Воєнні події, що пов'язані агресією Росії, спричинили цілу низку наслідків, з якими доводиться працювати в режимі кризової ситуації – людські втрати та травматизації, вимушена внутрішня та зовнішня міграція населення,

зниження рівня добробуту населення та хронічний стрес.

Описані зовнішні фактори впливу неодмінно накладаються на внутрішню ситуацію розвитку суспільства України, ускладнюють та примножують її прояви. Серед зазначених ситуацій обов'язково фігурує демографічна. За статистичними даними Міністерства охорони здоров'я [1, с. 147] розподіл дітей з інвалідністю віком до 18 років за причинами інвалідності дещо знизився у загальній кількості: 2010 рік – 165,100 дітей, 2019 рік – 163,900 дітей. Однак, за окремими показниками спостерігається збільшення випадків інвалідності за наступними причинами: уроджені аномалії та деформації і хромосомні аномалії; розлади психіки та поведінки; хвороби ендокринної системи, розлади харчування, порушення обміну речовин. У свою чергу за даними Державної служби ста-

тики України та Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики» в закладах загальної середньої освіти на початок 2020/21 навчального року в інклюзивних класах здобували освіту 25 078 осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП), у спеціальних класах – 5 844 особи з ООП. Отже, ланка інклюзивної освіти щороку зростає.

Пріоритетний напрямок внутрішньої державної політики щодо дитиноцентризму та загальної гуманістичної спрямованості інноваційних освітніх процесів відображено у Концепції Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року, проєкті Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти на 2020–2030 роки та довготривалій реформі Нова українська школа. Згідно з Концепцією передбачається впровадження європейських стандартів і напрямів до забезпечення прав дітей, визначених Стратегією Ради Європи з прав дитини (2016–2021) Після обрання Україною шляху євроінтеграції, значущими напрямками розвитку сучасної освіти є забезпечення рівних прав на освіту для всіх. Модель сучасної української освіти передбачає перехід з медичної до соціальної моделі сприйняття особи з ООП. У проєкті Національної стратегії розвитку інклюзивної освіти планується перебудова інклюзивного освітнього середовища у бік сприяння комунікативній та соціальній компетентності дітей, розвитку гнучких навичок (soft skills). Даний напрямок паралельно підтримується у рамках реформи Нова українська школа, згідно якої передбачено підвищити рівень теоретичної та методологічної освіченості педагогічних працівників щодо роботи з учнями та дошкільниками з ООП.

З огляду на поширеність кількості дітей з ООП, зокрема, дітей з порушеннями мовлення, дане питання заслуговує більш детального вивчення. Тому постає необхідність розгляду причин виникнення різних станів порушення мовленнєвого розвитку з одного боку, а з іншого – які наслідки матиме дефіцит мовних на мовленнєвих навичок осіб різного віку.

Мовлення та мова – одночасно є і засобом результатом соціального впливу. Розвиток та формування мовлення можливе лише у ситуації безпосереднього спілкування у середовищі. «У мовленні реалізуються всі багатства мови, всі її виражальні можливості. Водночас мова збагачується через мовлення» [2, с. 263]. Загалом зв'язок між мовленням, мовою та соціальним контекстом є складним і динамічним, у якому кожен із цих факторів впливає на інші та піддається їхньому впливу. Також когнітивний розвиток дітей значною мірою визначається взаємодією з більш обізнаними іншими людьми, а мовленнєвий розвиток

дітей тісно пов'язаний із їхнім соціальним і культурним контекстом (Л.С. Виготський, М.І. Лісіна, Н.В. Манько, І.В. Мартиненко, М.К. Шеремет та ін.).

Функція логопеда включає формування комунікативної та мовної компетентності, розвиток словесно-логічного мислення та інтеграцію людини в соціокультурне середовище. Ці відомості є основою для розуміння актуальності та важливості корекційно-розвивальної роботи логопедів з клієнтами різного віку та з різними особливостями розвитку. Тому підтримка підготовки логопедів для вирішення широкого спектру корекційних завдань з дітьми та дорослими має бути одним із пріоритетів внутрішньої політики України. Університети зобов'язані забезпечити належний рівень освіти для підготовки кваліфікованих фахівців, що відповідають вимогам сучасного соціального середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглянемо нормативно-правове забезпечення вищої освіти логопедів в Україні. Серед основних законотворчих документів нормування підготовки фахівців-логопедів є: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Наказ «Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір», Стандарт вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для другого (магістерського) рівня вищої освіти, Наказ Міністерства освіти і науки України від 17 вересня 2019 року за № 1202 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Питання підготовки фахівців у галузі корекційної педагогіки були об'єктом вивчення багатьох вчених. Ряд науковців досліджували різні аспекти професійної підготовки спеціальних педагогів, логопедів: О.М. Гопіченко, О.В. Мартинчук, Г.М. Мицик, Н.Г. Пахомова, Ю.В. Пінчук, О.М. Потапенко, Л.О. Прядко, Н.В. Савінова, В.М. Синьов, Л.Л. Стахова, В.В. Тарасун, Л.О. Федорович, Л.А. Черніченко, О.Е. Шевченко, М.К. Шеремет та інші. Розглянемо детальніше особливості підходів до підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» спеціалізацією Логопедія.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є виявити та дослідити особливості та підготовки майбутніх логопедів в Україні у сучасній освітній теорії та практиці.

Виклад основного матеріалу. Першими науковими та науково-педагогічними інституціями, що започаткували професійну підготовку

фахівців-логопедів в Україні, були Науково-дослідний інститут (НДІ) педагогіки УРСР та дефектологічні факультети Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (сучасний Український державний університет імені Михайла Драгоманова), Слов'янського державного педагогічного інституту [3, с. 443].

На час вступної компанії 2022 року за даними Вступ.ОСВІТА.UA [4] нараховується 147 навчальних закладів, що здійснюють навчання за освітньою програмою 016 Спеціальна освіта. Згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 17 вересня 2019 року № 1202 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти ступенів бакалавра та магістра за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення» визначені наступні спеціалізації: 016.01 – логопедія, 016.02 – олігофренопедагогіка, 016.03 – ортопедагогіка, 016.04 – сурдопедагогіка, 016.05 – тифлопедагогіка. У таблиці 1 відображений стан забезпечення закладами вищої освіти, що здійснюють підготовку здобувачів за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» за спеціалізацією Логопедія в Україні під час вступної компанії 2022 року.

Як бачимо, за освітньою програмою 016.01 Логопедія першого (бакалаврського) рівня здійснюють підготовку 21 заклад вищої освіти України, і 11 – другого (магістерського) рівня. Також, підготовка фахівців-логопедів в Україні часто відбувається у межах подвійної кваліфікації психолого-педагогічного напрямку. Це підкреслює тісну взаємодію різних наук, у межах яких вивчаються загальні та специфічні закономірності розвитку, та важливість для спеціаліста розуміти у системному значенні факторів у розвитку людини, її мовлення, а також, мати можливість застосовувати дані знання під час здійснення корекційно-роз-

вивальної, просвітницької, профілактичної та виховної діяльності. Особливо із ускладненням контингенту клієнтів логопедів, потребою тісної співпраці з членами сім'ї, членами міждисциплінарних груп та розвитком комунікативних навичок існує відчутна потреба комплексного супроводу осіб з порушеннями мовлення.

Також заклади вищої освіти пропонують навчання на освітньо-професійних програмах поєданого профілю, наприклад, освітня програма «Дошкільна освіта. Логопедія» за спеціальністю «Дошкільна освіта». Передбачено, що випускник по завершенню навчання за даною освітньою програмою отримає кваліфікацію бакалавра дошкільної освіти. А допис у назві «Логопедія», у свою чергу, відображається у придатності до працевлаштування на наступні посади за Національним Класифікатором України «Класифікатор професій» ДК 003 2010: 3331 Асистент вчителя-логопеда, 3330 Вихователь дітей з ТПМ.

Після втрати чинності наказу № 1202 був затверджений наказ МОН № 1006 від 11.11.2022 року «Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти». Наказ № 1006 містить перелік предметних спеціальностей спеціальності 016 Спеціальна освіта, за якими здійснюється розміщення державного (регіонального) замовлення: 016.01 – логопедія, 016.02 – олігофренопедагогіка, 016.03 – ортопедагогіка, 016.04 – сурдопедагогіка, 016.05 – тифлопедагогіка. А також наведений перелік спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій), що поєднуються з додатковими спеціальностями (предметними спеціальностями, спеціалізаціями) та професійних кваліфікацій педагогічних працівників, що

Таблиця 1

Стан забезпечення закладами вищої освіти, що здійснюють підготовку здобувачів за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» за спеціалізацією Логопедія в Україні під час вступної компанії 2022 року

Рівень освіти	Кваліфікація по завершенню освітньої програми	Заклад освіти (кількість)
Рівень бакалаврський	бакалавр зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія»	17
	Спеціальна освіта. Логопедія. Спеціальна психологія	1
	Спеціальна освіта (олігофренопедагогіка і логопедія)	1
	Асистент вчителя-логопеда, бакалавр із спеціальної освіти	1
	Бакалавр спеціальної освіти (Логопедія). Вчитель-логопед. Асистент вчителя спеціальної освіти.	1
	Асистент вихователя закладу дошкільної освіти	
Рівень магістерський	магістр зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія»	8
	Спеціальна освіта. Логопедія. Спеціальна психологія	1
	магістр зі спеціальної освіти за спеціальністю Логопедія. Вчитель-логопед.	1
	магістр ОП «Логопедія» Магістр спеціальної освіти (логопедія); 2340 вчитель-логопед;	1
	магістр ОП «Мовленнєва терапія» Магістр спеціальної освіти (логопедія); 2340 Вчитель-логопед (освітніх закладів та закладів із інклюзивною формою навчання)	

присвоюються здобувачам фахової передвищої, вищої освіти за спеціальностями галузі знань 01 Освіта/Педагогіка. Цей перелік спеціальностей та професійних кваліфікацій для основної спеціальності 016 Спеціальна освіта описаний для першого бакалаврського та другого магістерського рівнів освіти. Серед нововведень передбачається значне урізноманітнення та розширення підготовки фахівців спеціальної освіти за рахунок додаткових спеціалізацій та спеціальностей, таких як: 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014.09 Середня освіта (Інформатика), 014.11 Середня освіта (Фізична культура), 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво), 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), 016 Спеціальна освіта, 024 Хореографія, 053 Психологія, 231 Соціальна робота. Отже, найближчим часом будуть з'являтися втілення у освітніх практиках підготовки сучасних фахівців-логопедів даних законотворчих основ, що створить більше можливостей для спеціалізації та розвитку педагогічних працівників у різних галузях освіти.

Звернемо увагу на сфери працевлаштування випускників освітніх програм за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, зокрема логопедів. Сфера працевлаштування майбутніх випускників – заклади дошкільної освіти, загальної середньої освіти, спеціальні навчально-виховні заклади, інклюзивно-ресурсні центри, реабілітаційні та навчально-реабілітаційні центри, позашкільні заклади усіх форм власності та сфер управління. Згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій ДК 003:2010 із змінами № 8, затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку № 259 від 15.02.2019 р. бакалавр спеціальної освіти (логопедія) може обіймати такі посади: клас 333 «Фахівці в галузі спеціалізованої (особливої) освіти» та клас 334 «Інші фахівці в галузі освіти»: 3330 – Асистент вчителя-логопеда, 3229 – Логопед. Магістр спеціальної освіти (логопедія) може обіймати такі посади: код ЗКППТР 25161, 2340 – Вчитель-логопед, ЗКППТР 23169, 3229 – Логопед. Згідно з Міжнародною стандартною класифікацією професій-2008 International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08) бакалавр спеціальної освіти може обіймати наступні посади: 2352 Special Needs Teachers.

Виходячи з зазначеного з'являється необхідність визначення сутності освітніх кваліфікацій. Посада «вчитель-логопед» складає групу «професіонали», кваліфікаційною вимогою є вища освіта другого рівня за ступенем магістра та спеціальністю відповідної галузі знань. Посада «асистент вчителя-логопеда (соціальне обслуговування)» входить до групи «фахівці», вимагає початкового рівня вищої освіти за ступенем молодшого бакалавра відповідної галузі знань. За визначенням

Ю.В. Рібцун та М.К. Шеремет, логопед – фахівець із вищою спеціальною освітою, що проводить роботу з попередження, діагностики, подолання порушень усного та писемного мовлення у осіб різного віку. Логопеди працюють у закладах освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення [5 с. 28].

Як зазначає Г.М. Мицик [6, с. 28] у порівняльному аналізі наведених визначень слід розглядати логопеда як корекційного педагога, який займається усуненням порушень мовлення як у дітей, так і дорослих. Тоді як вчитель-логопед працює виключно з дитячою аудиторією і серед основних напрямів його діяльності є навчальна, корекційно-розвиткова, компенсаційна, реабілітаційна робота з дітьми, які мають мовленнєві порушення

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 року № 1556-VII заклад вищої освіти на підставі відповідної освітньої програми розробляє навчальний план, що визначає перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, їх логічну послідовність, форми організації освітнього процесу, види та обсяг навчальних занять, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю, що забезпечують досягнення здобувачем відповідного ступеня вищої освіти програмних результатів навчання.

Обсяг освітньої програми бакалавра спеціальності 016 Спеціальна освіта на базі повної загальної середньої освіти – 240 кредитів ЄКТС [7, с. 6]. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття другого (магістерського) рівня становить 90 кредитів ЄКТС для освітньо-професійної програми, та 120 кредитів ЄКТС – для освітньо-наукової програми [8, с. 6]. Обмеження за формою навчання відсутні, передбачаються наступні варіанти форм та їх поєднання: інституційна (очна (денна, вечірня); заочна, дистанційна, мережева, дуальна).

Вищезазначені умови мають забезпечити готовність майбутніх логопедів, здобувачів до професійної діяльності. Відповідно до визначення поняття «готовність» З.П. Ленів як складного синтезу взаємопов'язаних структурних компонентів [9, с. 59], у системі підготовки фахівців-логопедів до професійної діяльності значна увага приділяється практичному компоненту готовності. Ю. Максимів та С. Чупахіна стверджують, що комплексна готовність до педагогічної діяльності складає базу професійної компетентності педагога. Водночас готовність та компетентність разом утворюють професійну майстерність фахівця [10, с. 75]. Практичний компонент готовності відображений у Стандартах вимогами до мінімального обсягу кредитів ЄКТС, призначених для практики. 10% обсягу освітньої програми для здобуття ступеня бакалавр спеціальності 016 Спеціальна освіта, що становить 24 кредитів ЄКТС [7, с. 6]. Для здобуття ступеня магістр передбачені варіанти:

для освітньо-професійної програми – 90 кредитів ЄКТС (мінімальний обсяг кредитів ЄКТС, призначених для практики, включно з магістерським дослідженням має становити не менше 30 кредитів ЄКТС); для освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС, з них обсяг дослідницької (наукової) компоненти обов'язково становить не менше 30%, у тому числі не менш 8 кредитів ЄКТС має бути передбачено для практики [8, с. 6].

Для організації професійної підготовки здобувачів вищої освіти І.О. Григор'єва, І.В. Макаренко, Т.В. Махукова пропонують проводити практику трьома ланками логопедичної діяльності: логопедична практика в закладах дошкільної освіти в групах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення; логопедична практика в освітніх установах в групах для дітей шкільного віку з порушеннями усного та писемного мовлення; логопедична практика в закладах охорони здоров'я [11, с. 79].

Також, при аналізі вступної компанії 2022 року слід відмітити високий попит з боку абітурієнтів на вступ на спеціальність 016 Спеціальна освіта, зокрема на спеціалізацію Логопедія. Цей високий попит може бути через уявлення про престиж професії та уявлення про те, що на ринку праці існує потреба у фахівцях зі спеціальної освіти.

Економічні та політичні труднощі українського суспільства останніх років стимулюють освітню галузь, як агента соціального прогресу, до тактичної та стратегічної трансформації. Для побудови векторів майбутнього розвитку педагогічної освіти також необхідно зважати на ряд супутніх характеристик: цифровізація та технологізація сфер послуг, вимога до конкурентоспроможності освітян, демократизація та глобалізація освіти тощо. Відповідно Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки М.М. Чернов, Л.М. Конопляник, Ю.Ю. Пришупа відзначають найбільш важливі вектори вищої педагогічної освіти в Україні: інтеграція у європейський і світовий простір з урахуванням національних інтересів; покращення системи управління освітою та забезпечення автономії педагогічним ЗВО; забезпечення відкритості та доступності педагогічної вищої освіти; забезпечення професійного розвитку науково-педагогічних працівників; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом усього життя; запровадження нових форм освіти (дуальної, змішаної, дистанційної); інформатизація та діджиталізація освіти; запровадження інноваційних технологій [12].

У проекті Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776) передбачено вдосконалення системи педагогічної освіти для підготовки педагогічних працівників та становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особи-

стісного розвитку педагогів на 2017–2029 роки. У концепції особлива увага приділяється темі обізнаності педагогів у питаннях особливостей психофізичного розвитку та їх підготовки до роботи з особами з особливими освітніми потребами за спеціальними методиками. Зазначено, що підготовка педагогічного працівника має відповідати суспільним запитам, сформульованим у професійних стандартах та стандартах освіти, враховувати світові тенденції та рекомендації впливових міжнародних організацій щодо підготовки педагогів.

Вагомою міжнародною ініціативою у підвищенні якості став підхід TUNING, пов'язаний зі зміною концепції університетських навчальних програм, метою якого стало надання можливості кожному університету самостійно адаптувати зміст та організацію навчального процесу. Заснований на цій базі проєкт NetQues для порівняння та аналізу щодо стандарту логопедичної освіти в європейських країнах. Метою проєкту було вивчення та обмін досвідом між країнами Європи задля уніфікації підготовки логопедів та підвищення якості освіти за підходами Tuning та Болонського процесу. У результаті звіту проєкту були визначені спільні підходи, що характеризують найбільш ефективні та успішні моделі якісної підготовки логопедів в закладах-учасниках проєкту, серед яких визначено [13, с. 62] :

- компетентнісний підхід як нова парадигма вищої освіти;
- залучення групи стейкхолдерів задля визначення обов'язкових та бажаних якостей майбутніх спеціалістів;
- запровадження міждисциплінарного підходу;
- збалансоване співвідношення наукових та практичних дисциплін в навчальних планах;
- опора на останні дослідження, новітні підходи в діагностиці, корекції, організації роботи логопедів, актуальний стан суспільного та культурного рівня;
- використання сучасних технічних досягнень та комунікативних технологій.

Отже, цей проєкт сприяє уніфікації підготовки логопедів та підвищенню якості освіти шляхом встановлення спільних підходів. Серед таких підходів виокремлено компетентнісний підхід, залучення стейкхолдерів, міждисциплінарний підхід, збалансоване співвідношення наукових та практичних дисциплін, опору на останні дослідження та використання сучасних технологій. Ці підходи сприяють покращенню підготовки логопедів та адаптації до сучасних вимог суспільства.

Висновки і пропозиції. Загальний контекст дослідження свідчить про значимі зміни і трансформації в галузі педагогічної освіти в Україні. Попит на спеціальності, зокрема на логопедію, зростає, що може бути пов'язано з уявленням про

престижність професії та потребою у фахівцях зі спеціальної освіти.

Стратегії розвитку вищої освіти в Україні передбачають впровадження інноваційних підходів, таких як інтеграція у європейський простір, покращення системи управління освітою, забезпечення доступності вищої освіти та професійного розвитку педагогічних працівників. Також враховується вплив міжнародних організацій та світових тенденцій у підготовці педагогів.

Проєкт TUNING і ініціатива NetQues сприяють уніфікації підготовки логопедів у Європі та підвищенню якості освіти. Вони пропонують компетентнісний підхід, залучення стейкхолдерів, міждисциплінарний підхід, збалансоване співвідношення наукових та практичних дисциплін, опору на останні дослідження та використання сучасних технологій. Цей підхід активно впроваджується в освіти логопедів України та ще потребує опрацювання та реалізації у найбільш доречних проявах, у поєднанні та урівноваженні наявного вітчизняного досвіду, актуальних запитів суспільства та вимог якості освіти.

Усі ці зміни та ініціативи спрямовані на покращення підготовки педагогічних працівників, враховуючи суспільні потреби, професійні стандарти та міжнародні рекомендації. Вони сприяють адаптації до сучасних вимог суспільства, розвитку педагогічної освіти і підвищенню якості навчання та діагностики у сфері логопедії. Загалом, ці зміни в педагогічній освіті сприяють розвитку компетентних працівників, здатних ефективно працювати з особами з особливими освітніми потребами та відповідати сучасним вимогам у сфері логопедії.

Згідно окресленої інформації вважаємо за доцільне висунути наступні рекомендації щодо організації підготовки майбутніх логопедів в Україні:

1. Розширити програми підготовки логопедів, щоб вони мали можливість отримати більше практичного досвіду та ознайомитися з сучасними методиками діагностики, корекції та організації роботи з порушеннями мовлення різного ґенезу

2. Посилити співпрацю з міжнародними організаціями та іншими країнами, щоб обмінюватися досвідом та передовими практиками в підготовці логопедів. Це допоможе покращити якість освіти, адаптувати її до світових стандартів і впровадити передові технології та методики.

3. Залучити стейкхолдерів до процесу формування профільних якостей майбутніх логопедів. Їхні внески та рекомендації допоможуть визначити необхідні компетенції та підготувати фахівців, які зможуть ефективно працювати з клієнтами з мовленнєвими порушеннями.

4. Підтримувати міждисциплінарний підхід у педагогічній підготовці логопедів, забезпечуючи включення різних наукових та практичних дисциплін у навчальні плани. Це дозволить студентам

отримати широкий спектр знань та навичок, необхідних для успішної роботи в мультидисциплінарному середовищі.

5. Продовжувати активне використання новітніх досягнень та сучасних технологій у логопедичній освіті. Застосування комунікативних технологій, інтерактивних програм та онлайн-ресурсів може значно полегшити процес навчання та сприяти більш ефективному розвитку здобувачів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» спеціалізації Логопедія.

6. Забезпечити збалансоване співвідношення між науковими та практичними дисциплінами у навчальних програмах. Це дозволить студентам засвоїти необхідну теоретичну базу та одночасно набути практичних навичок, які будуть корисні під час роботи з пацієнтами.

7. Запровадити систему постійного професійного розвитку для логопедів, що включатиме оновлення знань та навичок у відповідності до сучасних вимог та технологій. Це допоможе забезпечити високий рівень кваліфікації фахівців-логопедів та підтримувати їх удосконалення у професійній сфері.

8. Підтримувати ініціативи, такі як проєкт TUNING, які спрямовані на уніфікацію підготовки логопедів та впровадження сучасних підходів у навчальні програми. Це сприятиме створенню спільних стандартів та забезпечить високу якість освіти в галузі логопедії.

9. Зберігати вітчизняні здобутки та спрямовувати зусилля на збереження культурних надбань української системи освіти та поліпшення міжнародної співпраці.

Продовження досліджень і практична реалізація запропонованих підходів дозволять забезпечити педагогічну освіту, яка відповідає вимогам сучасного суспільства і сприяє ефективному розвитку майбутніх фахівців-логопедів. Постійне оновлення і вдосконалення системи підготовки спеціальних педагогів, логопедів є ключовим фактором для забезпечення якості освіти та забезпечення майбутнього суспільного добробуту.

Список використаної літератури:

1. Діти, жінки та сім'я в Україні: статистичний збірник. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/DJS_2019_pdf.pdf
2. Люлька Л. А., Редзюк І. В. Мовна комунікація як спосіб існування мови разом з мовленням. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії*. 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197238338.pdf>
3. Гладуш В. А. Розвиток теорії логопедії в Україні: історичний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 3. С. 442–450.

4. Вступ. ОСВІТА.UA. URL: <https://vstup.osvita.ua/>
5. Рібцун Ю. В. Понятійно-термінологічний словник. Логопедія. Логопсихологія : довідкове видання Київ : ІСПП, 2022. URL: <http://surl.li/ekdjq>
6. Мицик Г. М. Формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в сільській місцевості : дис. ... к. пед. н. : 13.00.04 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2019. 288 с.
7. Стандарт вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України 16.06.2020 р. № 799. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/016-Spets.osvita-bakalavr.28.07.pdf>
8. «Стандарт вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти затверджений Наказом Міністерства освіти і науки України № 28 від 05 січня 2021 року. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/01/12/016-spetsialna-osvita_mahistr_30.03.doc
9. Ленів З. Формування професійної готовності фахівця до роботи в інклюзивному освітньому просторі початкової школи. *Обрії*. 2018. № 2(47). С. 57–61.
10. Максимів Ю., Чупахіна С. Особливості становлення особистісно-професійних якостей майбутніх вчителів-логопедів. *Освітній простір України*. 2018. № 13. С. 66–76.
11. Григор'єва І. О., Макаренко І. В., Махукова Т. В. Організація логопедичної практики в системі підготовки конкурентоздатних фахівців у галузі спеціальної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки*. 2020. № 5(336). С. 77–87.
12. Чернов М. М., Конопляник Л. М., Пришупа Ю. Ю. Педагогічна вища освіта України 2022–2026 рр.: вектори розвитку. *Академічні візії*. Вип. 15. 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/110>
13. Апухтіна В. Тенденції вітчизняного та зарубіжного розвитку освіти логопедів. *Педагогіка вищої школи: досвід і тенденції розвитку : Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (5 листопада 2020 року, м. Запоріжжя)*. Запоріжжя : Запорізький національний університет. 2020. С. 61–63.

Apukhtina V. The state of the development of the preparation of future speech therapists in Ukraine

The article examines the training of future speech therapists in Ukraine at the bachelor's and master's levels. The factors affecting the state of development of special education in Ukraine and the relevance of training speech therapists are described, including social, political, demographic, cultural, and economic factors. The regulatory and legal framework for providing higher education of speech therapists in Ukraine and documents defining the priority directions of internal state policy regarding the development of educational processes are characterized. Various aspects are considered, including the popularity of the "Speech Therapy" specialty among applicants and the need for specialists in special education. The need for practical orientation in the training of speech therapists has been established, indicating the importance of the organization of educational and production practices in the relevant institutions. The state of institutions of higher education that provide training in specialty 016 "Special education" with a specialization in speech therapy during the 2022 admissions campaign has been analyzed. The essence of the educational qualifications "speech therapist", "speech therapist teacher" and "speech therapist assistant" have been determined. Attention is paid to the areas of employment of graduates of educational programs in the specialty 016 Special education, speech therapy.

The importance of the development of pedagogical education, in particular, integration into the European and world space, improvement of education management, accessibility of pedagogical higher education and professional development of special pedagogical workers is emphasized. International initiatives, such as the TUNING approach and the NetQues project, aimed at unifying teacher training and improving the quality of education, were discussed. The importance of the competence approach, the involvement of stakeholders, the interdisciplinary approach and the use of modern technologies in the training of speech therapists is emphasized. Formulated recommendations on the organization of training of future speech therapists in Ukraine. Further development of the topic of pedagogical education and training of pedagogical workers is crucial for achieving high standards of education quality. Taking into account world trends, public requests and recommendations of international organizations will allow to unify approaches to the training of speech therapists, contribute to the improvement of educational programs, and also ensure the optimal use of modern principles of education reform.

Key words: training of speech therapists, future speech therapists, special education, readiness, speech therapist, speech therapist teacher, assistant speech therapist teacher, educational development trends.